

1 שו"ת אגרות משה חלק יו"ד א סימן מו

בענין חלב של מחלל שבת בפרהסיא כ"ז טבת תש"י. מע"כ ידידי הרב הגאון ר' אורי מאיר הכהן ר"מ בתורה ודעת שליט"א שלו וברכה.

ומש"כ כתר"ה לשון לאלה המזדהרים מסתם חלב הבא מנכרים תמוה דהאלו שאין נזהרין מת"ח ויר"ש הוא רק מחלב של הקאמפאניעס מטעם גדול שמירתתי לערב אף משהו מצד השגחת דיני המדינה שעונשין ע"ז ובמירתת לא גזרו כי הא דישאל יושב בצד עדרו של עכו"ם שמותר אף דלא חזי ליה כיון שיכול לראותו כשיעמוד מירתת בע"ז דף ל"ט ועיין ברמב"ם פ"ג ממ"א הי"ז לכן סברי דגם במירתת זה של עונש חוקי המדינה לא הי' בכלל הגזרה ולע"ד מסתבר שהדין כמותם. אבל ליקח חלב מפארמער נכרי נזהרין כל ישראל בני אשכנז דלא כרדב"ז ופר"ח ועיין בחת"ס סימן ק"ז ועובדא דכתר"ה איירי בפארמער. ידיו מוקרו, משה פיינשטיין.

2 שו"ת אגרות משה חלק יו"ד א סימן מז

בענין חלב הקאמפאניעס שבמדינתנו.

ט"ו סיון תשי"ד. מע"כ ידידי הרה"ג מהר"ר יהודה דיק שליט"א.

ובדבר החלב של הקאמפאניעס במדינתנו אשר יש פקוח הממשלה ואם יערבו חלב בהמה טמאה יענשו וגם יסגירו את העסק שלהם שלכן ודאי מירתתי מלערב יש טעם גדול להתיר אף בלא שיטת הפר"ח משום דהעיקר ידיעה ברורה הוא כראיה ממש כהא דשבועות דף ל"ד גם לעדות דממון. וגדולה מזה איתא בתוס' יבמות דף מ"ה בשם יש מפרשים גם לדין ראיית ב"ד לטבילת גר עי"ש. וזהו גדר אנן סהדי שמצינו בהרבה מקומות. ואף לעדי קיומא דקידושין שאף שלא ראו אלא היחוד הוא כראו הביאה ממש ונעשית א"א גמורה אף לחייב מיתה להבא עליה אחר אח"כ ושלא לתפוס בה קידושין אחרים. ויותר מזה חזינן דאף אנן סהדי פחותה מזו כהא דחזקה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות שהוא כראיה ממש ונחשב כהוו עדים לקיומא אף לקולא לענין שלא להצריכה גט מהשני בקטנה שלא מיאנה והגדילה וניסת לשני בכתובות דף ע"ג ושמואל לא פליג אלא משום שאין אדם יודע שאין קידושי קטנה כלום וע"ד קידושין הראשונים בועל עי"ש, אף שאין בועל ביאת זנות הוא רק לרוב בנ"א ומ"מ נחשבה ידיעה זו כראיה ואף שצריכין אנו לעוד דבר דהוא רק ידיעה דהא לא ראינו רק יחוד ולרב הוא עוד תלתא שהם רק ידיעות שאף שסובר אדם יודע שאין קידושי קטנה כלום ודאי איכא מעוט שאין יודעין גם לדידיה כיון דאיכא מ"ד שסובר דאין אדם יודע עיין בתוס' גיטין דף מ"ה משום שאין לומר שתהיה פלוגתתם רחוקה אך מ"מ מצד הרוב היודעין שאין קידושי קטנה כלום והרוב שאין בועלין ביאת זנות והרוב שביחוד יש גם ביאה אף שאיכא ג' מעוטים כנגדם שאף אם נימא כמעוט אחד לא היו קידושין מ"מ נחשב לרב כעדים לקיומא ממש שבעיל לשם קידושין אף לקולא שלא יתפסו קידושי השני וגם שמואל מודה בעצם הדין כדלעיל אלמא דישי ידיעה דין ראייה ממש.

ויש ידיעה שאף בנפשות נחשב ראי' דבמנאפים עד שיראו כדרך המנאפים אף שהחייב הוא רק אם הכניס כמכחול בשפופרת שלא ראו זה. ומשמע מרש"י ב"מ דף צ"א שכתב דלא הזקינתן תורה להסתכל כ"כ, דבכה"ג ברוצח ושאר מיתות לא היו מחייבין מיתה ורק במנאפים לא הזקינתן תורה להסתכל ומחייבין אותן מיתה אף שאינה ראייה. וא"כ צריך לומר שבעצם ידיעה היא כראיה גם לגבי נפשות ולכן נהרגין במנאפין ורק בשאר מיתות הוא גזה"כ שלא ידונו ע"פ ידיעה ולכן במנאפין שהיה נמצא שלא יהרגו לעולם כדאיתא בספ"ק דמכות סובר שמואל דמוכרחין לומר דבמנאפין נהרגין ע"פ ידיעה זו ולית בהו גזה"כ זה לענין ידיעה זו אבל אם ידיעה לא היה בעצם כראיה איך שייך לומר שיהרגו כדרך המנאפין דהא עכ"פ לא ראו וליכא עדים אלא ודאי שבעצם הוא כראיה לכל דבר רק שנתחדש דבנפשות לא ידונו ע"פ עדות ידיעה ובמנאפין לא נתחדש לענין ידיעה זו.

ולכן בחלב שאסרו רק בחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו יש להתיר גם בישראל יודעין ידיעה ברורה דהוי כראיה. וזה שאם יערבו יענשו ויצטרכו לסגור העסק שלהם שהוא הרוחה של כמה אלפים והממשלה משגחת אליהם הוא ודאי ידיעה ברורה שהיא כראיה שלא היה בכלל איסורם. וזה הוא גם לכו"ע דאין טעם לחלוק בזה ולכן הוצא לסמוך ולהקל יש לו טעם גדול ורשאי וכמו שמקילין בזה הרוב בנ"א שומרי תורה וגם הרבה רבנים וח"ו לומר שעושין שלא כדיון. אבל מ"מ לבעלי נפש מן הראוי להחמיר ואין בזה משום יוהרא וכך אני נוהג להחמיר לעצמי אבל מי שרוצה להקל הוא עושה כדינא ואין להחשיבו כמזלזל באיסורין.

ובאם אחד נהג להחמיר אם נאסר מדין מנהג ג' פעמים תליא אם היתה כוונתו להחמיר אף אם הדין הוא להתיר וכ"ש בידע בעצמו שיש להתיר ומ"מ נהג איסור יש עליו איסור נדר דנהג ג"פ אבל אם החמיר משום שהיה סבור שאסור מדינא או אף רק שאסור מספק וחשב על המקילין שאולי טועין בדין או שאולי הם מזלזלין באיסורין אין עליו דין נדר מצד מנהגו וא"צ היתר. והנני ידיו, משה פיינשטיין.

3 שו"ת אגרות משה חלק יו"ד א סימן מח

Contemporary Conundrums

ולכן תשובתי הראשונה שיש טעם גדול להמקילין היא נכונה וברורה. אבל ודאי לבעלי נפש מן הראוי להחמיר ואין בזה משום והרא כדכתבתי שם.

4 שו"ת אגרות משה חלק יו"ד א סימן מט

והנה נתבאר הענין היטב שיש טעם גדול להמקילין בחלב הקאמפאניעס ושהדין עמהם. אך ודאי מן הראוי לבעלי נפש להחמיר על עצמן כדכתבתי במכתבי הראשון. ואם הקאמפאניע הוא של ישראלים והם קונים גם מפארמערס לא נשאר רק טעם מטה יהונתן דבזה"ז שהוא רק משום לא פלוג לא אסרו בתערובות. והיה לן להחמיר כהש"ך שפליג ע"ז. אך אם מה שקונים מפארמערס עכו"ם הוא המעוט אולי כיון שהוא מין במינו נבטל ברוב. דאף שהדגמ"ר על הש"ך ס"ק ט"ז כתב דחלב שלא ראה ישראל כשנחלב שנפל לתבשיל אוסר עד ששים אולי הוא רק לתבשיל שהוי אינו מינו ולא לחלב ישראל שהוא במינו. ואף שגם באיסורים דרבנן צריך ששים אף במינו כדאיתא בפמ"ג בש"ד סי' צ"ח ס"ק כ"ו מ"מ אולי חלב שאני ובפרט בזה"ז שהוא רק משום לא פלוג. וגם כיון שהפועלים הם עכו"ם ולא בא החלב ליד הישראל ממש אלא ליד עכו"ם הפועלים יש אולי לדון כמו שהוא של עכו"ם שעדין לא נעשה איסור חלב ועתה מירתת כדלעיל. ולכן אין למחות ביד הנוהגין היתר גם בחלב של קאמפאניעס של ישראל שקונים גם מפארמערס אף שבזה אין היתר ברור משום שעכ"פ יש להו על מה לסמוך. ידידו מוקירו, משה פיינשטיין.

5 שו"ת שבט ד:פט

ולא נעם מחתי שהגאון חזון איש ציו"ד סי' מ"א ס"ק ד' חולק בזה על הח"ס צמשי"כ דגזירת חלב גזיפה קדמונית ונאסרה צמנין גם על חלב טהור של גוי, והחזון איש מסכים להפרי"ח, דעיקר סמיכתו של הח"ס על רש"י ע"ז ל"ה ע"א ד"ה לפי והפ"י שפי זה הח"ס על דקא"י ציני איטפי דקא"י על חלב טהור שנאסרה צמנין תמוה דלשון רש"י מוכח דעל חלב טמא קאי יע"ש צחזון איש, הנה אספריה לכ"ז דלפני כ"ה שנים קודם שהדפיס החזון איש דבר זה שאל אחתי אם אני מסכים שיחליק על הח"ס, ואמרתי לו צמה המדובר והשיב לי ביסוד שיטת הח"ס מרש"י הנ"ל, ואמרתי לו בענין דלו יהא כדבריו שפירוש הח"ס בדברי רש"י תמוה, מ"מ ע"ז עדין אסור לנו לדחות שיטת הח"ס לדינא, ובפרט דאמרה למויגדר מילתא כנראה היעצ בדבריו בתשובה הנ"ל.

ומה שהביא כבודו מהא דכותח ציו"ד סי' קי"ב דלדעת הע"ז כותח אסור מעטם חלב של גוי, ולדעת הש"ך צוקר"כ שם צמס תשובת מהר"ם בר צרוך סי' קט"ו, ומהרש"ל וצ"ח מותר כותח לדין דאולי הוא עב יותר מכותח שבש"ס הנה לפי דעתי הענין גם לדעת הנקד"כ אין לדמות הנושאים דסמעטינע הוא השומן והעליון של החלב עממה אלא שנחעצה קלה כנ"ל, ואולי לא נחעצה די הורק, משא"כ כותח לא זו שנחעצה יותר אלא שפנים חדשות אחרת לגמרי צא לכאן ע"י תערובת פת ודברים אחרים כמצואר פסחים

ד ואזנר, שמואל הלוי עמוד מס 126 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

Contemporary Conundrums

מ"צ ע"א ובודאי נקרא נשהנה. עכ"פ אין ראי ברורה
גם לדעת הש"ך.

^{עניינים}
והיוצא להלכה דהדברים מראים יותר לאיסור
מלהיחר מ"מ כיון שקלה גדולים מעו זה
לקולא המקיל זה לזורך יש לו על מי לסמוך, בחגאי
שאין עוד חשש זיוף דברים עמאים בדבר כאשר שכיח
מאד בזמנינו.

ד ואזנר, שמואל הלוי עמוד מס 127הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה